

**ULUSLARARASI BAKAROLYA DİPLOMA PROGRAMI**  
**TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ**

**KİMLİK VE TOPLUM**

Kelime sayısı: 3435

**Kategori:** Kategori 1

**Araştırma Sorusu:** Bireyin kimlik oluşum sürecinde toplumun etkisi yazar Hamdi Koç'un “İyi Dilekler Ülkesi” adlı yapıtı bağlamında nasıl incelenmiştir?

**Mayıs 2026**

## İÇİNDEKİLER

|      |                                                                       |    |
|------|-----------------------------------------------------------------------|----|
| I.   | Giriş.....                                                            | 3  |
| II.  | Odak Figürün Kimlik Oluşumu Sürecindeki Aile Ve Geçmişin Etkisi.....  | 4  |
| III. | Toplumsal Rollerin Odak Figürün Kimlik Oluşturma Sürecine Etkisi..... | 8  |
| IV.  | Odak Figürün Kimlik Oluşturma Sürecindeki Duygusal Dönüşüm.....       | 12 |
| V.   | Sonuç.....                                                            | 14 |
| VI.  | Kaynakça.....                                                         | 15 |

**Araştırma Sorusu:** Bireyin kimlik oluşum sürecinde toplumun etkisi yazar Hamdi Koç’un “İyi Dilekler Ülkesi” adlı yapıtı bağlamında nasıl incelenmiştir?

## I. Giriş

İnsan kendini sıkışmış, bunalmış bir ruh halinde bulduğu zaman kendini ait hissedebileceği ve kimliğini oluşturabilceği bir yer arayışı içinde olma eğilimine sahiptir. Bireyin kendini tanıma çabası çoğu zaman içsel bir yolculuk gibi tanımlansa da aslında toplum içinde var olabilmek, toplumsal normlara uyum sağlayabilmek ve kendini ait hissedebilmek gibi süreçleri barındırmaktadır. Bu durum da birey ile toplum arasında çatışmalara yol açıp bu süreci bazen karmaşıktıratan bazen de kolaylaştıran bir araca dönüşmüştür. Birçok riski de içinde barındıran bu süreç aslında tamamen sosyal çevreyle verilen mücadeledir. Bireyin özgürlük arayışı modern insanın en temel varoluşsal sorunlarından biri haline gelmiştir.

Türk edebiyatının son dönem yazarlarından olan Hamdi Koç, 2004 yılında yayımlanan “İyi Dilekler Ülkesi” adlı romanı ile modern bireyin iç dünyasını, toplumla olan çatışmalarını ve kimlik arayışını derinlikli bir şekilde ele almıştır. Bireyin toplumla kurduğu ilişkilerinde yaşadığı yabancılaşma, aidiyet sorunları ve geçmişin yüküyle şekillenen bir kimlik arayışını merkeze alan bu eserde, bireysel travmaların ve toplumsal beklentilerin arasında sıkışmış bir karakterin içsel yolculuğu, İstanbul’un sosyal ve kültürel yapısı ile anlatılırken, bir yandan da modern şehir yaşamının insan ruhu üzerindeki etkileri yansıtılmaktadır. Romanın başkahramanı Can, hem adıyla hem de karakter yapısıyla umut ve karamsarlık arasında gidip gelen aynı zamanda yaşama dair bir dal bulup tutunabilmek isteyen, geçmişle bugünü zihninde sürekli tartarak kimliğini bulmaya çalışan bir figürdür. Yaşamı boyunca yaşadığı hayal kırıklıkları, aile içi çatışmalar ve toplumsal baskılar nedeniyle kimlik arayışı içindedir. Yapıtta ailesiyle olan bağları, babasının yaşattığı hayal kırıklıkları, İstanbul sokaklarında kendini bulamayışı merkeze alınmıştır. Can’ın yaşantısı zaman zaman gerçeklikten uzaklaşan, hayal ve geçmişle iç içe geçen bir bilinç akışı tekniğiyle sunulmuştur. Tercih edilen bu anlatım biçimi ile karakterin ruhsal gelgitleri yansıtılmaktadır. Anlatıcının iç dünyasındaki geçmişle gelecek, toplumla birey, umutla karamsarlık, hayal ile gerçek arasındaki tezatlıklar çatışmalarla şekillenmektedir.

Roman boyunca anlatıcı yazar, kendisini hem anlatan hem de gözlemleyen bir özne haline getirmiştir. Şehre ait mekânların, sokakların, kafe köşelerinin ve kalabalıkların betimlenmesi sadece birer uzam olarak karşımıza çıkmamakta, bu uzam betimlemeleri karakterin yalnızlığını, yabancılaşmasını ve aidiyetsizliğini simgelemektedir. Yapıtın dili, yalın olmasına rağmen iç monologlar ve duygusal çözümlemeler, okuyucuyu karakterin dünyasına daha yakından tanımaya davet etmektedir. Zaman zaman karakterin bilinç akışı, iç monologlar ve diyalogları geriye dönüş gibi teknikler ile de odak figür derinleştirilmektedir.

Türkçe A dersi kapsamında hazırlanan bu tezin yazılma amacı İyi Dilekler Ülkesi yapıtının ana sorunsallarından biri olan kimlik oluşum süreci temasını incelemektedir. Araştırma sorusu olarakta bu tema altında toplumun, toplumsal rollerin ve geçmişin bireyin kendini bulma ve kimlik oluşturma sürecinin nasıl etkilendiğinin analizini yapmak hedeflenmiştir. Aile kurumunun ve geçmişin psikolojik etkilerinin bireyin kimliği üzerindeki rolü, toplumsal rollerin, yeni edinilen deneyimlerin, insanlarla kurulan ilişkilerin etkisi ve bunun odak figürün duygu ve düşünce durumundaki dönüşümü incelenmektedir. Bunlar çevresinde bu çalışması üç ana başlık halinde ele alınacaktır: “Odak Figürün Kimlik Oluşumu Sürecindeki Aile Ve Geçmişin Etkisi”, “Toplumsal Rollerin Odak Figürün Kimlik Oluşturma Sürecine Etkisi”, “Odak Figürün Kimlik Oluşturma Sürecindeki Duygusal Dönüşüm”.

## **II. Odak Figürün Kimlik Oluşumu Sürecindeki Aile Ve Geçmişin Etkisi**

Bireyin kimlik oluşumu, büyüdüğü aile ortamı ve geçmiş deneyimleri ile şekillenen bir yapıdır. Aile, bireyin dünyayı algılama biçimini, değer yargılarını ve bakış açısını oluşturan ilk sosyal çevredir. Yapıtın odak figürü Can’ın kendi kimliğini bulma sürecini pekiştiren temel unsurlardan biri de aile ilişkileridir. Babasının geçmişte yaşattıkları, ablasının bir anda alıkonulması ve annesinin beklenmedik ölümü Can’ın kimliğindeki boşluklarının

sebeplerindendir. Bu nedenle, odak figür aidiyet hissini en güvende hissetmesi gereken yerde bile kaybetmiş olduğundan içine kapanık hale gelmiştir ve zamanla yaşamdan uzaklaşmıştır.

Odak figürün aile yapısı betimlenirken, İstanbul’da iki çocuklu akademisyen ve yazar bir baba ile eşine hayran, hassas yapıları bir anne, babasını örnek alan bir kız çocuğı ve olayları diğerlerinden her zaman daha fazla irdelleyen erkek çocuk olarak öne çıkmaktadır. Baba figürünün sahip olduğu siyasi kimlik, aile içindeki otoriter ve belirleyici güç haline gelmiş ve bu durum zayıf karakterli annenin aile içinde sözünün geçmeyişi ile gözler önüne serilmiştir. Kahramana göre baba figürü; kavgacı, gürültülü, özentili, inatçı ve yenik bir adamdır. Aile içindeki babanın bencil, kavgacı ve otoriter tavrı; ailenin birlik, beraberlik gibi önemli noktalardan mahrum kalmasına neden olmuştur. “Babam evimizde şarkılar çalındığı ve söylediğı yıllarda (...) genç kuşağın parlak şairlerinden biriydi” (Koç, 131) sözlerinde bahsedildiğı gibi baba figürü geçmişte etkin bir şekilde var olmuş, umutlu ve üretken iken şimdi sadece çatışma yaratan, gergin bir ruh hali içinde bir figürdür. Odak figür, babasının geçmişi hakkında hatırladığı şeylerin aslında kaybedilmiş bir ihtimalin sembolü olduğunu vurgulamaktadır. Baba figürü yüzünden sürekli gerilimin bulunduğu ev ortamında siyasi çıkarların ön plana geçmesi ile aile içi çatırdamalar görülmüştür. Aile içindeki bu yapı bozukluğu diğer üyelerde de etkisini göstermiştir. Ablanın beklenmedik şekilde aileden koparılması ile aile dağılmayla yüzleşmiştir. “Ablamın o sabah evden annemle babamın çıkışları arasında nasıl koparılarak alındığını, götürüldüğünü anlatmayacağım. Hem de neresi olduğunu ne bildiğimiz ne de öğrenebileceğimiz bir yere... Hatırlamak çok zor geliyor. Sonra olanları hatırlamak daha da zor...( ) O sabah ablamı son görüşümüz oldu.” (Koç, 139) alıntısında odak figürün aileye karşı duyduğu aidiyet hissini kırıldığı ablanın gidişi ile gösterilmektedir. Kurgusal bağlamda odak figürün aile yaşamının kırılma noktasının anlatıldığı bölümde yazar anlatıcının okuyucuyla konuşma havası içinde oluşu; okuyucuyu yapıya dahil ederken samimi bir üslup yakalanmasını sağlamaktadır. Benzer şekilde anne figürünün de

sağlık sorunları ile yüzyüze gelmesi ve ardından ani ölümü ile sonuçlanması da aile içi çöküşe sebebiyet vermiştir. Annenin buradaki yaşam mücadelesi aslında ev içindeki huzursuzluğun bir bedeli olarak okura aktarılmıştır. Sevgi ve merhametle özdeşleştirilebilecek tek figürün bile güçsüzlüğü, odak figürün hayata dair umut beslemesinin zorlaştığını yansıtmaktadır. Bu kırılmalar ile karakterin duygusal gelgitler arasında sıkıştığı görülmektedir. Ailesine karşı olan bağlılığı ve uzaklaşma arzusu odak figürü bir çıkmaza sokmaktadır. Yazar anlatıcının karakterin bu durumlarını yoğunlaştırmak adına iç monologlara “Şimdi içimde, babama karşı, resmi duygularıyla çelişen yeni bir duygu uyanıyordu: saygı mı, hayranlık mı, takdir mi, hoş görme mi, affetme mi, yoksa sadece yakınlık mı (...)” (Koç, 113) sözlerinde olduğu gibi yer vermesi ile yaşadığı çelişkili ruh hali yansıtılmadığıdır. Odak figür kendi babasına karşı nasıl ve ne hissedeceğini bile bilememektedir. Karakterin zihninde dolaşan karamsar ve ümitsiz düşünceler, yaşamın anlamsızlığına ve insanların güvenilmezliğine dair tekrar eden sorgulamalarla okurun Can’ın dünyayı nasıl algıladığını doğrudan anlayabilmesini sağlamıştır. Bu da karamsarlığın toplumsal ve ailesel yapıların ürettiği bir sonuç olduğu noktasında yapıta düşünsel bir derinlik kazandırmıştır. Odak figürün sevgi ve güvenle özdeşleştirilecek geçmişe ait imgelerinin bugünde karşılık bulamaması, onun umut geliştirme kapasitesini zayıflatmıştır.

Odak figür Can, ailenin yaşadığı trajik geçmişinin sorumlusunu babasını olarak tutmaktadır. Bir yandan bu sebepten dolayı babasına karşı öfke duygusu ağır basarken bir yandan ona acıdığı vurgusu “Tamam, ben de babama iyi davranmadığımı biliyorum ama başkasının ona iyi davranmadığını kabul edemiyorum. Evlat olmanın da bir gururu var.” (Koç, 68) sözleri ile aktarılmaktadır. Odak figürün babasından bahsettiği noktalarda genellikle “ama” bağlacını kullanması yaşadığı duygusal çatışmayı hissettirmektedir. Ablasının gidişi sonucunda babasının zıt bir karaktere dönüşümü; sevgi ve şefkat merkezli bir yaşam yerine savaş merkezli bir yaşam içinde kendini bulmasına sebep olmuştur. Tüm bunların üstüne iletişimsizlik gibi sorunla karşı karşıya gelmiş ve çıkmaza girdiği görülmüştür. Modern yaşamın acımasızlığından etkilenmiş

ve yalnız olan odak figürün, aidiyet hissini bulamayışı, başarmak için tereddütsüz her şeyi yapabilmesi;olumsuz bir kimlik geliştirmesine sebep olmuştur. Bireyin varoluşuna ve yaratılışına zarar veren bir süreç “İnsan benimki gibi bir hayatın içinden geliyorsa o hayatın ya da hatta herhangi bir hayatın içinde ayakta kalmanın tek yolunun silahlar olduğuna inanmış oluyor.” (Koç, 45) söylemi ile okura aktarılmıştır. Odak figür kendi dönüşümündeki bu olumsuz değişimi “insan” genellemesi kullanarak vermiştir. Bu genelleme siyasi hassaslıkların, travmaların sadece bireysel değil toplumsal bir dönüşüm yaratabileceği tehlikesinin olduğunu da hissettirmiştir.

Can’ın geçmişinde yaşadıkları ve aile ilişkilerinin zayıflığından kaynaklı kimlik oluşum sürecinde ve ilerleyen yaşamına olan etkileri görülmektedir. Aile içinde yaşanan kırılmalar ve duygusal gerilimler, karakterin kendi iç dünyasına olan algısını zayıflatmıştır ve çevresine karşı duyduğu güven zedelenmiştir. Geçmişteki umutsuzlukların bugünkü gerçeklik arasındaki köprü görevi görmüş olup, çevresine karşı mesafeli tutum sergilemesine neden olmuştur. Bu durum, bireyin kendini tanıma sürecinin sadece içsel bir keşif olmadığının aynı zamanda kendini toplumda nasıl konumlandığına kanıtı, “Herhalde sevgiye ihtiyacım yoktu, ne gelecek ne gidecek sevgiye, herhalde insan değildim; insanlarla birlikte olmaktan hoşlanmazdım, konuşmaları dinlemekten, konuşmalara katılmaktan, heyecanlanmaktan, sevinmekten, umutlanmaktan, boş hayaller kurmaktan ve o tür şeylerden.” (Koç, 61) sözleri ile verilmiştir. Geçmiş deneyimleriyle kimlik oluşumu sürecinin başlaması ve süreç içinde gittikçe karmaşıklaşması göz önüne serilmektedir. Odak figürün yaşadığı kimlik karmaşasının temelleri aile içinde atılmış olmasının yanında kırılgan ve bunalmış yapısı onun toplumla kuracağı ilişkilerde daha belirgin olmuş olup, karakterin yabancılaşma sürecini derinleştirmiştir.

### III. Toplumsal Rollerin Odak Figürün Kimlik Oluşturma Sürecine Etkisi

Birey, toplum içinde varlığını sürdürmeye çalışırken toplumun ona yüklediği anlamlar ve beklentilerle karşı karşıya kalır. Toplumsal normlar ve değer yargıları, bireyin davranışlarını yönlendiren görünmez sınırlar oluştururken bireyin kendini ifade etme alanını da daraltmaktadır. Odak figürün kendini ifade etme şekli bu etkenler kaynaklı şekillenmiş ve olmak istemediği bir birey haline gelmiştir. Toplumda ait olduğu role, olması gerektiği kişiye karşı uzaklaşmış ve bu süreci içselleştirmede zorlanmıştır.

Odak figür, taksiciyi öldürmüş ve basında yaşanan durumun cinayet olarak adlandırılmasını kendisine karşı yapılmış bir hareket saymıştır. “Ne demek, cinayet? Kulağa çok kötü geliyordu, cin-ayet, yani sanki cinlerle perilerle ilgili, onlar tarafından telkin edilmiş bir hareket gibi. Şimdi ben, eğer benden bahsediyorlardıysa, ki benden bahsediyorlardı, kafayı üşütmüş, cinlerin ayetleri altında mı faaliyet gösteriyordum? Onu mu ima ediyorlardı? Bu haksızlık, dedim, basın resmen yargısız infaz yapıyor. Ben o sözcüğü hiç kullanmadım.” (Koç, 87) sözleri de bu durumu kanıtlar niteliktedir. Burada cinayet kavramı toplumun bireyi tek hamlede sabitleyen bir etiket olarak öne çıkmaktadır. Olayın aslı ile olayın basındaki yeri arasındaki fark olduğunu düşünen kahraman için toplumun bireyi dönüştürme etkisi somutlaştırılmıştır. Verdiği tepki aslında bireyin kendi hikayesini sahiplenme hakkının elinden alınmasına karşı bir varoluş tepkisidir. Kendisine yapıştırılan bu etikete sahip olmak istemediğini belirten odak figür, basına karşı olan duygularını iç monologlarla aktarmıştır. Tercih edilen iç monologlar karakterin dış dünyaya kendini anlatamadığı zamanlarda okurun zihninde kırılmış iç sesini canlandırmasını sağlamıştır.

Can’ın eline silah geçmesi ve şiddete yönelmesi, bireyin çaresizlik karşısında kontrolü geri alma arzusunun bir sembolü olarak verilmiştir. Silah burada fiziksel bir güç olmaktan çıkıp otorite ve özne olma isteğini yansıtmaktadır. Toplum tarafından sürekli geri plana atılan bir karakter, ilk kez silah aracılığıyla eyleme geçebildiğini hissetmiş ancak bu eylemin onu

özgürleştirmek yerine daha büyük bir yabancılaşmaya ve kısıtlamaya sebep olduğunu sonradan farketmiştir. Can'ın yolunda gitmeyen meseleleri düzeltme düşüncesi, birey-toplum çatışmasının düşünsel boyutunu açığa çıkarmaktadır. Karakter, geçmişteki hatalarını ve travmalarını ortadan kaldırarak geleceğini yeniden kurabileceğine inanmaktadır. Anıları ve insanaları silerek yaşamı yeniden yoluna koyma çabası aslında toplumun karmaşık yapısı karşısında bireyin kontrol mekanizmasını ironik bir kurgu ile yansıtmaktadır. Can'ın kendini kahraman olarak konumlandırmaya çalışırken onun yerine giderek canileşmesi dönüşümün çarpıcı ve ironik tarafının altını çizmektedir. Bu durum toplumun bireyi nasıl farklı ve birbirinden çok uzak iki notaya itebildiğini göstermektedir. Tercih edilen bu kurgusal ironi, toplum tarafından lanse edilildiği şekilde anılmaya tahamül edemeyen odak figür “Gerçekler, rüyalar ve basın; işte hayatın üç temel hali. Hayat iki odalı bir evse, basın o evin çatısıdır. (...) Ev her durumda çökecektir, ama her durumda çatı darbeyi örtecektir.” (Koç, 2007) söylemi ile hakikatin bile sabit ve güvenilir olmayan bir yapı olduğunu kanıtlamaktadır. Basının gerçeği yeniden şekilendirdiği fikri, karakterin topluma karşı geliştirdiği kuşkuya dayanmaktadır. Çeşitli yollarla toplumsal algının yönlendirilmesinin kişisel kırılmalara sebep olduğu eleştirel bir tutumla yansıtılmaktadır. Yaşanılan bu kırılmalar bireyin sistem içinde hem kurban hem suçlu olabileceği anlamına gelirken ahlaki değerlerin yitirilmesinin de kaçınılmaz olduğunu ispatlamaktadır. Silah yoluyla alınan canlar sadece fiziksel bir kayıp olmaktan çıkmakta etik ve insani değerlerin de bir anda anlamını yitirebileceğini göstermektedir.

Bireyin yaşamında karşılaştığı yeni deneyimler ve kurduğu duygusal ilişkiler, kimlik oluşumu sürecini etkileyen unsurlardandır. Can için aşk, birey; tek yönlülüğünün dışına çıkartıp başka bir ben kurabilme ihtimalini temsil etmektedir. Karşı komşusu ile kurduğu yakınlık, mekansal bir gündeliğin içinde geliştiği için figürün kırılganlığını, çekingenliğini ve ihtiyaç duyduğu kabul görme hissini ve sevgiye olan muhtaçlığını görünür kılmaktadır. “(...) komşu da annem gibiydi” sözleri ile annesine benzetmesi ile sevgiye ve şefkate duyduğu muhtaçlık hissini

aktarmaktadır. Ona karşı olan ilgisini bastırma ve yansıtma arasında kalan odak figür sürekli kendini herhangi bir sevgiye layık görmeme algısına sahiptir. “İlgili, meraklı, teklifsiz bir kadın, o da benim gibi bir tür ruh probleminin idaresi altında sanırım. Normal birisinin benim yanımda ne işi olur?” (Koç, 30) iç monoloğu aracılığıyla odak figürün kendi kimliğine yönelik algısı verilirken yaşadığı değersizlik hissinin altını çizmektedir.

Kendine yabancı bir ülkede, Amerika’da, bireysel kimliğini keşfetme serüveni için bir girişimdeyken yaşadığı çıkmazlar ve zorluklar öne çıkmıştır. “Hastalığımın ilk belirtilerini o zaman hissetmeye başladım. Optik bir şeydi, önceleri. Gözüm bazen bir kaç kare atlayarak görüyordu. Kafası kirlenmiş bir video cihazı gibi. Bazen zamandan da hızlı çalışan.” (Koç, 154) yaşadığı psikolojik problemler bozuk bir video cihazı benzetmesiyle okuyucuya aktarılmaktadır. Bu benzetme odak figürün iç dünyasındaki boşlukları, dış dünyaya adapte olamamanın yansımalarını somutlaştırmaktadır. O sırada hayatının gerçek aşkıyla tanışma fırsatını yakalamış olan karakter için bu kadın, çözülmemiş problemler gibi onu kabul etmiştir. Can hayatında ilk kez biriyle var olma şansını tatmıştır fakat duruma ayak uyduramamıştır. Psikolojik bir destek almak zorunda kalmıştır. Yapıtın kurgusuna yerleştirilen bu kısa Amerika seyahati; bireyin uzam değiştirmesinin kimlik sorunlarını çözmek için yeterli olmadığını göstermektedir.

Amerika’daki tedavisinden sonra İstanbula dönen odak figürü hiç hesapta olmayan bir askerlik beklemektedir. Bu askerlik deneyimini yaşayıp yaşamama arasında kalan karakterin “Biliyorum, okumuş etmiş adamların böyle saflıklar yapmayacağını, milliyetçilik ya da vatani görev ya da intikam gibi antik zaman tuzaklarına düşmeyeceğini düşünürsünüz; daha soğukkanlı olacağını, içindeki bireycilik içgüdüünün onu o tür eğilimlerden uzak tutacağını...” (Koç, 176) sözleri ile askerliğin sadece bir görev değil aslında tarihsel ve ideolojik bir manipülasyon olarak algıladığı yansıtılmaktadır. Bu cümledeki “tuzak” ifadesi ile devlet ve

toplum tarafından dayatılan ve kutsallaştırılan kavramların aslında bireylerin özgür iradesini askıya aldığını savunmaktadır. "Ama kan, insanın fikrini değiştiriyor. Kan bugün ile yarının arasına giriyor. Hele de konuşan kan. Fısıldayan kan" (Koç, 176) kişileştirmesi ile şiddetin susmayan, karakterin bilincinde bir travma bıraktığını göstermektedir. Ardından odak figürün acımasız ve sert bir savaşa katılmasıyla yaşadığını kimlik arayışını tamamlama sürecinde korkularına rağmen sisteme dahil olma zorunluluğu vurgulanmaktadır. Bu sebepten karakterin duygusal yapısı savaş deneyimi ile daha da sertleşmektedir. "Savaş öyle bir şey ki bazen öldürmek bile yetmiyor. Bazen ölmekle bile bitmiyor. Her şey o kuralsız, biçimsiz savaş yüzündendi." (Koç, 183) sözleri ile savaşın ruhsal bir yıkım alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ifadede ölümün sonlandırıcı bir anlam taşımadığı vurgulanırken travmaların sürekliliği aktarılmaktadır. Yaşadığı travmalarının psikolojik etkileri günlük yaşamında da görülmektedir. Evinde birden fazla silahın bulundurulması, sürekli bir saldırıya uğrayacağını korkusu, hep tetikte olması gibi yaşadığı davranış ve algı değişikliği verilerek savaşın etkilerinin fiziksel yanı sıra duygusal ve zihinsel dünyasındaki kalıcı etkiler bırakmasını somutlamaktadır. Odak figürün askerlik deneyimi, karakterin paranoyak, tedirgin ve katı bir kimliğe bürünmesinde etkili olan bir diğer travmadır.

#### **IV. Odak Figürün Kimlik Oluşturma Sürecindeki Duygusal Dönüşüm**

Bireyin kendini tanıma süreci ve kimlik oluşum süreci sadece çevreyle kurduğu ilişkiler ile ilgili gibi gözükse de aslında bireyin iç dünyasındaki değişim ve dönüşüm ile bağlantılıdır. İnsan bu süreci gerçekleştirirken geçmiş deneyimleri, yaşadığı travmalar ve içinde bulunduğu koşulların etkisiyle her birey kimlik geliştirip içsel bir mücadele yaşamaktadır. Can'ın yaşadığı dönüşüm karakterin kimlik bulma çabası ile içsel çatışmaları arasındaki ilişkiden etkilenmiştir. Yaşadıkları onun benlik algısını sarsarken aynı zamanda yeni bir kimlik oluşturma sürecinin sancılı geçmesine sebep olmuştur.

Odak figürün yaşadığı bu sancı roman içindeki diyalogların yanı sıra iç monolog kullanımı ile öne çıkarılmaktadır. “Yine sırtımı döndüm, bu kez onun sözleri ile görüntüsü arasındaki uçurumu görmemek için.” (Koç, 40) sözleri ile Can’ın içindeki sesle sürekli etkileşim halinde olması ve bu etkileşimdeki uçurum kelimesinin tercihi ile yaşadığı gelgitlerin, çelişkilerin bir birinden çok uzak ve çok derin noktalarda olduğunun altını çizmektedir. İç monologlar aracılığıyla okuyucunun olayları nesnel bir mesafeden izlemek yerine, karakterin zihnindeki karmaşayı doğrudan deneyimlemesi hedeflendiği görülmektedir. Toplum tarafından anlaşılmama, yanlış değerlendirilme ve dışlanma duygusu karakterin düşünce akışında sürekli tekrar eden sorgulamalar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Can’ın kendi kendine konuşmaları ve zihninde kendi kendine verdiği hesapları ile odak figürün yaşadığı zihin bulanıklığının bu tercihler aracılığıyla okura da yansıdığı görülmektedir.

Can, yaşamı boyunca kendi kimliğini bulma çabası ile gerçeklikten uzaklaşmış, hayatın dayattığı sınırlar içine sıkışmıştır. Yaşadığı hayal kırıklıkları, dışlanmışlık duygusu ve ardı ardına gelen başarısızlıklar onu hem psikolojik hem de ahlaki bir çözülmeye sürüklemiştir. Bu sürükleniş toplum içinde yer bulamayan bireyin giderek aşırılaşan bir savunma mekanizması geliştirebileceğini göstermektedir. Can’ın yaşadığı dönüşüm, bireyin toplumla kurduğu ilişkinin sağlıksızlaştıkça daha da yıkıcı bir hal alabilceğinin altını çizmektedir. Başlangıçta yalnızca anlaşılmak ve varlığını kabul ettirmek isteyen bir figürken zamanla kendini sadece savaştan bir konumda bulmuştur. Karakterin yaşam algısının aksilikler zinciri olarak verilmesi “Ben yokum, dedim, bırakıyorum, gidiyorum, beni unutun. Hayır. Yoluma çıktılar” (Koç, 15) sözleri ile yansıtılmıştır. Odak figürün sadece talihsizliklerin kurbanı olmayıp aynı zamanda onlarla inatlaşan, kaderle kavgaya eden bir bilinç akışı geliştirdiği görülmektedir.

Yapıtta tercih edilen uzamlar odak figürün duygusal dönüşümlerini yasıtabilir işlevi ile karşımıza çıkmaktadır. Yapıtta yoğun kullanılan uzam kalabalığının ve yeni metropolleşmenin etkisini

yaşayan, insanları sıkışmışlığından dolayı bunalıma iten ve insanı yavaş yavaş yok eden İstanbul kentidir. Odak figür bazen bir taksinin içinde, bazen daracık ara sokaklarda, İstanbul kentinin yaşanmışlığının ve sıkışmışlığının içinde bulunduğu görülmektedir. İstanbul kentinin özellikle seçilmiş olmasının önemli noktalarından biri olan bu sıkışmışlık odak figürün iç dünyasındaki duygu durumunu temsil etmektedir. Özellikle iç monologlar, biliç akışı ve kesintili cümle yapıları sayesinde anlatı, dış gerçeklikten çok bireysel algılamayı ön plana çıkarmaktadır. Odak figürün zihnindeki düşüncüler o kadar fazlalaşıyor ki bu da aynı İstanbul'un belli bir düzene kendini oturtmaya çalışan, kentleşmeye ihtiyaç duyan, modern yaşamın etkisi olarak simgelenmektedir. “Yolu tıkamak! İstanbul'un en popüler suçu! Şehir kuşatma altında. Kendi kendini kuşatıyor ... Hep istememeye zorlanmış bir halk, hep yetinmeye, hep unutmaya, hep vazgeçmeye” (Koç, 73) sözleri ile karakterin zihninin tıpkı İstanbul gibi kendi kendine zara verdiği, kalabluk içinde hapsediğı benzerliklerinden yola çıkılarak İstanbul'la özdeşleştirdiğı görülmektedir.

Tüm bunlara ek olarak odak figürün yaşam alanı olan evi, İhlamur semti, onun sınıfsal ve kültürel kaderinin simgesi olarak karşımıza çıkarken aynı zamanda “İhlamur. Tatlı değil mi? Sağlıklı, sağlam, ağırbaşlı ve yalnız. Tıpkı ağacın kendisi gibi” (Koç, 79) sözü ile karakterin kendi evi ile ilgili betimlemelerde kişisel algısının izleri görülmektedir. İstanbul'u anlatırken sıkışmışlık algısının yansıdığı betimlemeler dikkat çekerek evini anlattığı betimlemelerde huzur ve sakinlik hissinin ağır bastığı görülmektedir Bu nedenle romandaki mekanlar karakterin psikolojik yapısını ve bu yapının çözülüşünü somutlaştırmaktadır. Çokta uzak olmayan geçmişten kültürel ve sosyal dokuların eser içine serpilmesi ile eser içinde yaşanan olayların birbirini takip ettiğı vurgulamaktadır. Bu döngünün kahramanın peşini bırakmadığı vurgusunu da eserin bölüm başlıklarının birbirini takip eden bir düzende olması şekilde okura aktarmaktadır. Kimlik arayışı çabasında da bu döngünün izleri oldukça sık görülmektedir.

## V. Sonuç

Türkçe A dersi için hazırlanan bu tez çalışmasında Hamdi Koç'un "İyi Dilekler Ülkesi" adlı romanında bireyin kimlik oluşum sürecinde toplumun etkisi incelenmiştir. Odak figür Can üzerinden kimliğin toplumsal normlar, deneyimler, uzamlar ve geçmiş ile doğrudan bağlantılı olduğu ortaya konmuştur. Modern yaşamda insanın kimlik, aidiyet ve varlık mücadelesinin çok katmanlı bir yapıya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çıkarımlar doğrultusunda roman, bireyin kimliğini keşfetme sürecinin toplumsal koşullardan, aile yapısından ve uzam bağlamından bağımsız düşünölemeyeceğini açıkça göstermiştir. Çalışmada bireyin kimlik arayışı süreci üç temel başlık altında değerlendirilmiştir. İlk olarak odak figürün kimlik oluşum sürecinde aile ve geçmiş deneyimlerini etkisi ele alınmış, ardından toplumsal baskı ve bireyin yabancılaşma süreci incelenmiş, son olarak ise kendini bulma sürecindeki içsel çatışma ve dönüşüm üzerinde durulmuştur. Bu başlıklar aracılığıyla bireyin kimliğini oluşturma sürecinin çevreye, aileye ve deneyimlerle şekillendiğı ortaya konulmuştur.

Kimlik arayışı teması, romanın temel sorunlarından biridir. Odak figür Can'ın yaşadığı olaylar ve deneyimler, bireyin kendini anlamdırma çabasının karmaşık ve katmanlı bir yapı olduğunu yansıtmaktadır. Aile içindeki kopuşlar, babanın davranışlarının sertliğı, geçmişteki umut ile bugünkü hayal kırıklığı arasında bir tezatlık yaratmıştır. Bu da karakterin topluma karşı geliştirdiğı tutumun temelinde güvensizlik olduğunu göstermiştir. Bu durum, Can'ın insanlara ve yaşama karşı geliştirdiğı tahamölsüzlüğü duygusal bir sarsıntı olarak aktarılmıştır. Toplumun buradaki rolü, romanda bireyin kendini gerçekleştirebilceğı bir alan sağlamak yerine sürekli şekillendiren ve sınırlayan bir güç olmasıdır. Medyanın gerçeğı yeniden oluşturma arzusu, savaşın insan ruhunda bıraktığı izler, siyasi meselelerin bireyi tek yönlü bir kimliğe indirmeyi amaçlaması, Can'ın kendini ifade etme alanını daraltmıştır. Kurguda önemli bir yere sahip olan bu etkiler bireyin kendini bulma arzusunun yanlış yönlendirildiğinde nasıl yıkıcı sonuçlara

dönüştüğünü göstermektedir. İç dünyada yaşanan bu çatışma yazarın dili etkili kullanması ile güçlenmiştir. İç monologların, bilinç akışı ve parçalı anlatım zihinsel çöküş ve çözülüşlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamıştır. Okur bu noktada bireyin sıkışmışlığını anlamanın yanında bu tercihler sayesinde onu deneyimler hale gelmiştir.

Sonuç olarak “İyi Dilekler Ülkesi”, bireyin kendini bulma macerasının toplumun psikolojik etkisini edebi düzeyde ele alan güçlü bir anlatıdır. Hamdi Koç, birey-toplum çatışmasını olay örgüsü, dil, üslub ve anlatım teknikleri aracılığıyla kurgulamıştır. Bu çalışma, bireyin kimlik arayışını farklı perspektifler üzerinden ele almış, bireysel dönüşümün toplumsal bağlamdan ayrı tamamlanamayacağını ortaya koymuş, toplumsal etkileşimlerin ürünü olduğunu ve toplumun birey üzerinde belirleyici etkisi olduğunu vurgulamıştır.

## **VI. Kaynakça**

Koç, Hamdi. İyi Dilekler Ülkesi. Can Yayınları, 2021.